

Devotie, fictie, spel?
**De relatie tussen God en de ziel verbeeld
in de laatmiddeleeuwse Lage Landen**

dr. Lieke Smits

Ruusbroecgenootschap, Universiteit Antwerpen

In de twaalfde eeuw geeft een novice beschaamd toe dat de tranen die hij laat om Christus' lijden vergelijkbaar zijn met zijn gevoelens voor fictionele personages zoals Koning Arthur. Uit deze anekdote van Aelred van Rievaulx moeten we leren dat God geen literair personage is. Toch lijkt God in de creatieve, devotionele cultuur van de middeleeuwse Lage Landen steeds meer een personage te worden. In een dertiende-eeuws traktaat lezen we bijvoorbeeld over 11 rollen waarin God in de ziel verschijnt, van vluchtige gast tot nabije bruidegom. Een met houtsneden geïllustreerde religieuze allegorie gedrukt in de vijftiende eeuw vertelt over het liefdesverdriet dat de gewonde, minnende ziel voelt voor een onbekende minnaar, en leent daarbij uit het medische discours en de seculiere literatuur, waardoor de narratieve structuur erg een fictie doet denken.

In de lezing staat de vraag centraal hoe we deze beschrijvingen van interacties tussen de ziel en God, die soms wel een Bijbelse basis hebben maar toch vooral aan de middeleeuwse verbeelding ontsproten zijn, kunnen begrijpen. Is het bijvoorbeeld zinvol om over een 'fictionalisering' te spreken, waarbij auteurs en kunstenaars een 'parasociale relatie' met God aanmoedigen, vergelijkbaar met de relaties die we opbouwen met romanpersonages? Of gaat de vergelijking met het spel als proces van 'doen alsof' op, waarin de gelovige zich vrijelijk een gepersonaliseerde versie van God eigen kan maken?

Datum: vrijdag 22 april 2022 – 14.00-16.00

Locatie: lokaal Annexe, Rodestraat 14 (via ingang Lange Winkelstraat)